

Herzl halálának évfordulóján

A kolozsvári Bönöth Haallijja emlékülennepélye

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Emlékünnepélyt rendezett Herzl Tivadar halálának tizenhetedik évfordulóján a kolozsvári zsidó leányegyesület, a Bönöth Haallijja, Tammuz huszadikát a komor zsidó gyásznapok sorába emelte a zsidó újjászületés láng-lelkű prófétájának elköltözése, e napon a világ minden táján fájó kegyelettel emlegetik Herzl nevét. De a gyász csak külső kerete az emlékezésnek, amelynek tompa fájdalomán túlhangsúlyos a belső ujjongás, hogy Herzl évről-évre előbb lesz a zsidó lelkekben és szava mind elevenebben fogja meg a zsidó szíveket.

Herzl szellemének csak egyféleképpen lehet örülni vagy gyászolni: lehetetlen nem ismerve előrehaladni az általa kijelölt uton.

A gyásznak ez a megvilágosult felfogása hatotta át a Bönöth Haallijjának keddi esti emlékülennepélyét. Csak látni kellett a lelkesült fiatal zsidó lányokat, látni nemes akarásukat, fáradhatatlan igyekeztüket, kifejező művészetüket, de mindenekelőtt zsidóságuknak büszke fihang-nyozását, lehetetlen volt észre nem venni, hogy Herzl szelleme volt jelen a teremben az évünnepélyen. Ami a felnőttekben már fásultság, az a fiatal leányokban tettekes lelkesültség, ami a többiekben már belétörődés, ez náluk lázadó minden felsiker ellen s farságot is csak egyet ismernek: a cónál való megpihenést.

Hívással és lelkesedéssel rendezték meg ünnepélyüket és hívést és lelkesedést plántáltak át a zsufolt terem minden egyes hallgatójának lelkébe. Az ünnepélyt Giszkalay Jánosnak ez alkalomra írott ünnepi prólogusa nyitotta meg, amelynek mélyes gondolatmenete és a zsidó jövőbe vetett bizakodó ereje teljesen magával ragadta a jelenlevőket. Utána dr. Rosenberger Sándornak „Herzl utolsó órái” című hangulatos írását olvasta fel Schwartz Lajos somér. Az estély programjának szenzáció erejével ható része volt az a négy életkép, amelyet a dícsó zsidó multból elevenítették meg a Bönöth Haallijja tagjai. Az első életkép Lilién gyönyörű képének, a „Hiuságok-hiusága”-nak megjelenítése volt. A rendkívül díszes kiállítású és festői kép szereplői Braun Böske, Kovács Böske, Herskovits Jolán, Noszim Rózi, Weinstein Sára, Paneth Ilus, Braun Margit, Blum Lola, Klein Olga, Baumzweig Ráchel, Baumzweig Mirjam, Herskovits Adél és Sporn Simon voltak. Az életkép előtt Rimóczy Eszter konferált. A háttérben Davidov Mihály kar-

mester által szerzett hangulatos, zsidó dalt játszották hárfán.

Ezután Vör Andornak „Cion parasztja” című költeményét adta elő dr. Márk Hillel kifejező művészetével. A második életkép „Ruth elhagyja hazáját”, három szereplőjével Noszim Erzsébettel, Öhlbaum Eszterrel és Rosenberger Jolánnal valóban egy darab megtestesített zsidó történelem volt.

A kép jelentőségét Baumzweig Ráchel ismertette. A szünet után Herskovits Jolán szavalt „A veszerhez” című verset igen sok finomsággal és lendülettel; felejthetetlen látványosság volt a „Babylon vizeinél” című életkép, a szomeru fűzfák alatt ülő hárfás zsidó leányokkal. Az életkép szereplői: Kepecs Frida, Öhlbaum Margit, Janowitz Margit, Kappel Ella, Moskovits Netus, Sámson Paula és Grünfeld Rezsim voltak. A konferálást Rimóczy Erzsébet végezte. Az életkép alatt a háttérben a vegyes kar Davidov karnagy vezetése mellett az „Ültünk Babylon vizeinél” című zsoltárt énekelte.

Ezután dr. Fischer Tivadar, a Zs. N. Sz. elnöke tartotta meg lendületes emlékbeszédét. Vihartól korbácsoló tengeren roncsokban, kormánytörött, irányvesztetlen hanykolódott a zsidóság hajója — mondotta. — De hirtelen férfi jelenik meg a boldogtalan hajó dült kormányrudjánál, daliás, királyi férfi, egyik karjával egyenesíti a kormányt, másik karja zászlót tart magasra, Dávid pajzsa van rajta és messzefénylő betűkkel a szó: „Cion!” És mintegy varázstűre dolgoz legénység terem meléje, mely lázas munkával működésbe hozza a hajó szerkezetét és az megindul, irányt vesz, keleti irányt új honfoglalásra, az ő haza partjai, a régi Erec Jiszráel felé! Ez a férfi Herzl Tivadar! Így kell látnunk őt.

Vázolta Herzl munkásságát és jelentőségét, majd nagyhatású beszédét a következő fogadkozással fejezte be:

— Tizenhét éve van ma, hogy ő elköltözött. Hogy megszűnt dobogni az a csodálatos szív, mely hivatottá tette őt, hogy egy szebb, egy boldogabb jövővel biztató fejlődés útjára vezesse népét...

— A szív megszűnt dobogni, de az a szeretet, az az akarás, az az idealizmus, mely benne égett, tűző napként most is ott ragyog a döblingi sir fölött, amelyben nyugszik és messze-messze küldi forró sugarát mindentüvé, hol öntudatos zsidók élnek.

— Zsidó férfiak és nők, leányok és ifjak, kik idejöttetek az ő emlékét ünnepelni, — érzitek ezt a sugart? ... Nézzetek hát lelki szemekkel oda, ahonnan jön, tekintetek a

döblingi sir felé és fogadjátok meg, hogy úgy fogjátok szeretni népeteket, mint ő, hogy úgy fogtok akarni és tenni Izráelért, mint ő, hogy úgy fogtok áldozni a zsidó nemzeti ügy oltárán, mint Herzl Tivadar!...

— Áldott, ezerszer áldott legyen emléke Izráelben mindörökké. Amen!

A lelkes ünneplés után felgördült újra a függöny és előttünk volt Herzl sirja, teljesen hű másolatban a bécsi sir után. Jakob Herzl áll a sarkó felső részén, Herzl apja, alatta Theodor Herzl. A sir körül a Bönöth Haallijja tagjai álltak kék-fehérben és lélekbemarkoló, szomorú gyászdalt énekeltek. Mélyes megindultság vett erőt mindenkin. A nagyszámú közönség őszinte megilletődéssel a Hatikvah hangjai mellett oszlott szét.

Meg kell emlékeznünk, Davidov Mihály karnagyról, aki az énekszámokat tanította be ismert hozzáértésével. Az estély rendezői közül külön is fel kell említeni Noszim Erzsébetet, Öhlbaum Esztert és Rosenberger Jolánt, a kik rendkívül sokat fáradoztak az est sikeréért. Az életképek rendezését Benjamin Hermann festőművész végezte nagy hozzáértéssel.

Vihar az angol kamarában

London, július 24. A kamara legutóbbi ülése viharos jelenetek között zajlott le. A pénzügyi javaslatok kapcsolatban kormányparti képviselők, a kormány élénk tiltakozása mellett, pótlajvaslatot nyújtottak be, amelyet az ellenzék viharosan megtapsolt. Az ellenzék követelte a kormány visszalépését.

Lázadás Marokkóban a spanyolok ellen

Madrid, július 26. (Damian.) A marokkói spanyol zónában a benszülöttek fellázadtak a spanyol hatóságok és a spanyol katonaság ellen. Silvester tábornok hadosztályát a felkelők körülverték és visszavonulásra kényszerítették. A spanyolokat megfélemlítették. A halottak között van maga Silvester tábornok is, valamint két ezredes és négy tiszt. Ceutába és Mellilába a spanyolok erősítéseket küldtek. A kabilok a spanyolok ellen újabb támadásokat intéztek. Silvester tábornokot nem ölték meg, állítólag öngyilkos lett.

Az albániai harcok

Belgrád, július 26. (Damian.) A tiranói kormány csapatai jól vannak felszerelve, olasz egyenruhát hordanak. A kormány-csapatokban sok bolgár tiszt harcol a mirditák ellen. A belgrádi kormány Albániában intervencióra készül.

Támár

— Kis regény —

Írta: Giszkalay János

(21)

— Ihol-e Juda testvér, — rikoltott az adullámi pásztor, — hát már vissza is gyöttél?

— Vissza én, — mondotta Juda hangosan és azon helyben már le is ült a pásztorok közé. — Hagytatok-e valami harapni valót a ti Juda gazdátoknak, — kérdezte barátságosan, — mert hát ugyancsak megehültem.

— Hogy hagytunk-e? — pattant föl az öreg Jórám, mivelhogy már régóta nem látta gazdáját ilyen jókedvben, — van bizony itten, ha csak pásztori módra is. Parazson sült lepény, ugyan néhány sületlen, de antul jobban izlik rá a bor. Aztán meg birkahús is, nyáron sült, egy kicsinyeg szeszsre is égett, de antul jobb a szaga, — igaz é pásztorok.

Juda mosolyogva hallgatta az öreg tevecsdást és ugyancsak falta az eléje rakott sületlen lepényt.

— Lám no! — csudálkozott Chira hangosan, — nagyot fordulhatott a csillagok járása, hogy Juda megint mosolyog.

Juda nagyot húzott boros korsójából.

— Chira testvér, — mondotta aztán elgondolkozva, — a reggel nemsakára megvirrad. Kéréssem volna hozzád és ha igaz szíveddel vágy hozzád, bizony hogy teljesíted.

— Igaz szíveddel vágyok hozzád, — mondotta Chira is komolyan és örömet teljesítem.

— Ugyakkor, — mondotta Juda, — válasz ki vagy két kecskegödölyét, jóhusban levőket és vidd el az én nevemben Petach-Enájimba.

— Petach-Enájimba! — Szólt közbe ijedten Jórám a tevecsdás, — a jószellemek óvjanak attól minden halandót. Mivelhogy üresen áll a Petach-Enájim ligete és nagy varázslatok őrzik idegenektől a kapuját.

Juda csudálkozva nézett Jórámra.

— Hogy Petach-Enájim üresen áll?

— Bizonyhogy üresen, — erősítette Jórám, — a kadesák Astarót ünnepére mentek, még tegnap.

— Akkor vagy el se mentek, vagy már visszajöttek, — mondotta Juda nyugodtan, — mivelhogy épen most jövök onnan.

— Nem lehet az másképpen, — mondotta az öreg csordás, — minthogy az istenek üttek veled gonosz játékot, hogy törbe csaljanak. Magam szemével láttam tegnap menni őket és két hétig tart amíg visszaérkeznek.

Juda legyintett a kezével és újra Chirához fordult.

— Keresd meg ottan az egyik nőt és mond neki, hogy az ebreus Juda küldi a két gidát, váltságul a pecsétgyűrűért, botért és Astarót-képemért, akit zálogban hagytam nála.

— De hallod, hogy mit beszél Jórám, — mondotta Chira tartózkodva.

Juda bizonykodva felelt.

— Már én csak jobban tudom, holott onnan jövök. Avagy talán félsz?

— Nem jó az isteneket kísérteni, — mondotta komolyan az adullámi Chira, — de ha te mondd, hát biztosan úgy is van és én nem félek. De miért, hogy nem mégysz magad?

Juda hosszan elgondolkodott és csak azután válaszolt.

— Mivelhogy felejtétek nagy keresésében, Astarót házaiban, ugyan feledést nem találtam, de sokat nagyon is elfelejtettem és egy kadesa, Petach-Enájimban ráemlékezett, hogy az ebreus Jákob fia volnék. Gondolom, Astarót ligeteit nem fogják többet tapodni az ebreus Jákob fiának sarui.

Chira hitetlenül csóválta meg fejét.

— Jó, — mondotta azután, — a zálogodat elhozom.

Késő délután volt, mikor Chira, az adullámi pásztor visszaérkezett.

— Visszahoztam, — mondotta Judának és rámutatott a két vidáman ugráló kis gödölyére. — Petach-Enájim ligete üres és az Astarót házában senki sincsen. Bejártam a timnabelieket is, kérdezősködtem mindenfelé, és mind azt mondták, hogy a kadesák már két napja elmentek, egy se maradt közülük itten és két hétig nem is gyönnnek vissza.

Juda megdöbbenve, tágranyitott szemmel meredt Chira arcába.

(Folytatjuk.)

A zsidóság vezérei a prágai mitingen

Az angol követ üdvözlése — Ussiskin, Szokolov és Jabotinsky beszéde

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Prága, jul. 24. A Prágában ülésező cionista nagy intézőbizottság tiszteletére a napokban óriási mitinget tartottak a Lucerna-palota dísztermében. Több mint kétezer ember szorongott egymás hátán az óriási teremben. A mitingen hivatalosan képviseltette magát a csehszlovák külügyminisztérium Jan Masaryk követségi tanácsossal, a köztársasági elnök fiával és az angol külügyminisztérium Sir George Clark prágai nagykövettel.

Dr. Singer Lajos nyitotta meg a mitinget. Üdvözölte a megjelent hivatalos személyiségeket és a nagy intézőbizottság tagjait. Ezután Sir George Clark emelkedett szólásra. Elnézést kér, hogy angolul beszél, de sajnos sem a cseh, sem a német nyelvet nem bírja. Dícséri a cseh népet, amelyhez oly közel érzi magát, hogy a cionista vendégeket mint bentlakó üdvözölheti. A cionista mozgalmat alaposan ismeri, mert ő maga is Balfour alatt szolgált. Megjegyzi, hogy a cionista törekvéseknek

még óriási nehézségekkel kell megküzdeniök és a mozgalmának még sok kényes szituációja kell átvergődnie.

De meg van győződve, hogy egy mozgalom, amely olyan nagyságok támogatását bírja, mint Balfour és Masaryk és amely olyan egyéniségek vezetésével áll, mint Weizmann és Szokolov, le fogja küzdeni az összes nehézségeket és diadalmasan elérkezik céljai beteljesüléséhez.

A hatalmas tetszéssel fogadott beszéd után Ussiskin mutat rá héber nyelven arra, hogy a zsidók rendkívül sokat tanulhatnak a cseh nép nemzetüldözéséből. Különösen pedig a zsidó Prága okulhatna belőle, amely sajnos nagyon asszimilálódott. Egyetlen eszközünk van csupán az asszimiláció leküzdésére, a héber nyelv életrekelése,

mert ha újra közös nyelve lesz a népek, úgy nem foghat rajta többé semmiféle beavatási törekvés.

Szünni nem akaró ovációk között lépett Nachum Szokolov a szónoki emelvényre. Német nyelven beszélt az ő megszokott szellemes, meleg és kedélyes tónusában.

— Gyakran kérdezték má: tőlünk — mondotta — mit is alkottunk tulajdonképpen? Erre csak egy lehet a mi tiszta feleletünk: nézzétek meg, mi van ma Palesztinában! Nézzétek meg, hogyan támadt ott fel egy nép, egy halottnak hitt nyelv, egy újult ország. Nézzétek meg milyen természetes az ott, hogy a gyermek héberül beszél anyjával, a cseléd gazdájával. Nézzétek meg, hogyan nyeri vissza az elkorcsosult zsidó nép a természet iránti egészséges érzékét. Valami csodálatos látványt nyújtanak a mi chalucaink. Sokféle emigránst látott már életében, de ilyen reményteljes embereket még soha. Nem bevándorlók ezek, de visszavándorlók, akik hazatérnek most az idegenből. Bár olyan vidékekről jönnek, ahol szörnyű pogromok és üldözések jarkijáltása hallatszik, mégis egészségesek, erősek és türelmesek. Mindig úgy érezték, mikor chalucokkal beszélt, mintha intenciózatosan lenne, mert a zsidó szabadság felemelő himnuszát hallotta. Itt van az indulás perce. Ez az, amelyre vágyakoztunk, amelyért szenvedtünk és imádkoztunk.

Ez a zsidó nemzet feltámasztása

s ha még a kezdet kezdetén is állunk, ami megvan, az kézzelfogható valóság, maga az élet (Szünni nem akaró hadak-kiáltás.)

A hallgatóság áhítatos csendjében lépett a szószékre Wladimir Jabotinsky, az ifjú zsidóság vezére. Ezt mondotta:

— Prága és Jeruzsálem a nemzetiségek Jeruzsálem. Nemrég Velencében voltam, ahol egy előkelő örmény politikus egy levelet mutatott nekem, amelyet Masaryk elnök intézett néhány évvel ezelőtt hozzá. A levél egyrésze

így szól: „Tudom, hogy az örmény nemzet ma még Örményországban kisebbségben van. Az is tudom, hogy az örmény nép szétszóródott és nem elég nagy ahhoz, hogy saját erejéből újra betelepítse országát. De vajjon azt jelentez, hogy az örmény népeknek nincs joga újra megalapítani saját államát Örményországban? Hát vajjon az önrendelkezés elve csupán statisztikai ügy: Ez nem jelentene mást, mint a politika bibliájának proklamálni a birtoklás régi osztrák ideológiáját. Az igazi önrendelkezés a nép újjászülése, a regeneráció.”

— Masaryk professzor szavai a mi népünkre, a mi országunkra is érvényesek, ahonnan elűztünk. Ne mondja senki, hogy már kétezer éve annak.

Egy igazságtalanság nem lesz igazsággá addig, amíg az igazságtalanság következményeit tartanak,

még ha évezredek teltek is el azóta. Palesztina a mi országunk. Az arabok száma az egész világon körülbelül akkora, mint a franciáké, de az országuk, amelyben laknak, tizenhatszor akkora, mint Franciaország. Ha jóváteszik a nagy bünt, amelyet velünk elkövettek, nem lesznek ezáltal szegényebbek az arabok és eltűnik a világról egy kétezer éves igazságtalanság. Husz ember lakik ma Palesztinában egy négyzetkilométer területen. Mi ezt a husz embert nem akarjuk eltűzni. Békében otthagyjuk, de odafelcsúszjuk az országot, hogy tizenötannyian lakhatnak egy négyzetkilométeren. És az a háromszáz ember fejlettebb szociális és gazdasági viszonyok között fog élni, mint azelőtt a husz. Engedjétek, hogy felépítsük Palesztinát, akkor otthonunk lesz nekünk, ez az otthon az arabokra is áldást hozza. Ha megakadályoznak bennünket ebben, kényszerítve leszünk azt a választ adni, amit Petach-Tikva mellett választottunk. Annak, hogy Palesztinában zavargásokra került a sor, főként az az oka, hogy a zsidó nép nem teljesítette kötelességét.

A zsidó nép akaratának emberekben és pénzben kell megnyilvánulnia. A Keren Hájjeszód az az erő, amely megnyitja előttünk Palesztinát.

Nem a konstrukciójáról, inkább a romantikájáról akarok most beszélni.

Jabotinsky ezután négy képet tár a hallgatóság elé, amelyek valósággal megbabonázzák a tömeget. Először a zsidó nép földéhségét jellemzi, azután a héber nyelv csodálatos újjászülését, majd egy chamisaaszar biszat ünnepeit ír le, amikor a gyermekek fákat ültetnek. Eljön az idő, hamarabb mint gondoljuk, amikor a szikkadt, sárga Palesztina ismét zöld lesz. Es végül Ruttenberg mérnök szociális tervéről beszél. A Jordán folyónak négy száz méteres esése van. Ebből a kihasználatlan erőből Ruttenberg alkotó energiákat fog előhozni, amelyek egész Palesztinát elektrizálni fogják. És mindezeknek egy előfeltétele van: a Keren Hájjeszód. Beszédének befejezése előtt megemlékezik azokról, akik meghaltak Palesztináért.

— Emlékeztetni akarom önöket arra, — szólott — mit mond a zsidó a nyitott sir előtt. A zsidó nem sir. A kaddis-imában egyetlen szó sincsen a halotról. És ebben mély értelm van. A zsidó ugyanis azt hiszi, hogy ellenségei, a sédimok és a sátn kajánul várnak rá, hogy átkozódní fog, ha őt valami szerencsétlenség éri és kételkedni kezd majd a világ igazságos berendezésében. A zsidó tudja ezt és felemeli a fejét és lelke mélyéből egy halálma tör fel: Jiszkadál ve jiszkadás. Mi is ezt mondjuk, ha a Palesztináért meghaltak sirja előtt állunk. Nem sirunk, nem sópánkodunk, de világgá kiáltjuk a mi jiszgadaluunkat: az ideál, melyért ezek a hősök meghaltak: nagy lesz, szent és hatalmas lesz és feltámad Juda birodalma.

Jabotinsky lélekemerkelő és megrendítő szépségű beszéde után befejezésül dr. Osiás Thon beszélt a cionizmus mai problémáiról.

A városok önállósági harca

A temesvári polgármester-kongresszus tiltakozása — A városok autonómiájának helyreállítása — Dr. Hosszu helyettes polgármester nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A parlament ülészakának befejezése előtt a szenátus elé törvényjavaslatot terjesztettek arról, hogy a városok adókövetési és behajtási jogát október elsejétől megszüntetik. A javaslatot sürgősen akarták tárgyalni, de az ülészakának királyi kéziratral történt berekesztése miatt a javaslat letárgyalását októberre kellett halasztani.

Az „Uj Kelet” munkatársa kérdést intézett dr. Hosszu főjegyzőhöz, Kolozsvár helyettes polgármesteréhez, hogy a városok milyen állásponton vannak az említett javaslattal szemben. Hosszu főjegyző a következőket mondotta:

— A Temesváron ülésező polgármesterek kongresszusa főleg azért gyűlt össze, hogy Erdély és a Bánát városainak nevében tiltakozzanak az adószedési jog megvonása ellen. Kolozsvár külön is protestálni fog. Megvallom, minden városra nézve sokkal kényelmesebb lenne, ha a városok költségét az állam fizetné, ahelyett, hogy maguknak a városoknak kell azt különböző adókkal biztosítani. Tartani lehet azonban attól, hogy a városok aligha kapnák meg azt az összeget, amelyre szükségük van. Emellett ki lennének téve a politikának, a mindenkori kormány kénye-kedvének és annak, hogy a városok milyen politikát folytatnak. Aszerint, hogy valamelyik város támogatja-e a kormány politikáját vagy sem, aszerint alakulna a büdzséje, ettől függene, hogy a kormány kiutalja-e a szükséges összeget vagy sem.

— Ez a kormánytól való teljes függés, folytatta a helyettes polgármester, a városok visszafejlődését vonná maga után. Az önkormányzatban is ezért oly elmaradtak a városok. Egészen bizonyos, hogy szokat az intézkedéseket, amelyeket bármely város szükségesnek fog tartani és meg akar majd csinálni, a kormány, ha nem fog tetszeni neki a város politikai magatartása, egyszerűen fölősigeseknek fogja nyilvánítani, vagy azzal a kifogással fogja elutasítani, hogy az állam büdzséje, mely mindig nehézségekkel küzd, nem bírja a kívánt kiadásokat.

— Sok injuriának lenne forrása az új törvény. Így például, azok a városok, amelyek közel vannak Bukaresthez és jobb összeköttetésük van a kormánnyal, feltétlenül előnyösebb elbánásban részesülnének a többiek rovására, ahol egy pár nélkülözhetetlen tisztviselőn kívül a kormány semmit se tartana szükségesnek. Ez a törvény teljesen megszüntetné a városoknak amugyis nagyon keves értékű autonómiáját. Szerencsére, bizonyos politikai körök véleménye szerint, a javaslat nem fog keresztül menni.

— Sőt, kilátás van rá, hogy a városok visszakapják autonómiájukat. Argetoianu belügyminiszter ugyanis új közigazgatási törvényjavaslatot nyújtott be, melyet a szenátus már meg is szavazott. Ha a kamara is magáévá teszi, akkor a városok visszakapják gazdasági önkormányzatukat. De ebben az esetben is a városi tisztviselőket államosítani fogják, amint azt 1917-ben Sándor János magyar belügyminiszter is javasolta a budapesti parlamentben. A városi tisztviselői közül kizárólag a polgármestert választaná a városi polgárság, a többi tisztviselőt az állam fogja kinevezni és fizetni.

— A zsidókérdés a bécsi nőkongresszus utolsó ülése egyikén a nemzetiségi kisebbségek jogairól szóló vita alkalmából felszólalt Dr. Orsteiné (Bukarest), aki hosszasan fejtegette a kelet-európai helyzetet és szóvá tette a pogromokat. Beszéde során kitért az antiszemitizmus okaira, és a cionizmusra. A beszédet nagy figyelemmel hallgatták és végül a számos határozati javaslat között elfogadták azt is, amely a népszövetség figyelmét főlhívja az elnyomott kisebbségek támogatására.

Megérkezett a szövetségi ellenőrző bizottság Budapestre

A határkiigazítási tárgyalások — Bethlen hazatéréséért perbe fogja az ellenzéki vezéreket is

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, jul. 27. A szövetségi ellenőrző bizottság tagjai tegnap megérkeztek Budapestre. Kisérletükben voltak japán diplomaták is. A határkiigazítási tárgyalások rövidesen megkezdődnek. Ma Tanczos Gábor altábornagy Brinnbe utazik, ahol az antant-bizottsággal és Csehszlovákia megbízottaival találkozik. Néhány nap múlva megkezdődnek a többi államban is a tárgyalások. A nyugatmagyarországi kérdésben Keresztes Arthur ezredes, Romániával Dormandy Géza ezredes, a jugoszláv határkérdésben pedig Wachtel Károly ezredes képviseli Magyarországot. Eminger csehszlovák őrnagy, a jóvátételi bizottság tagja báró Kazy Károly miniszteri tanácsossal Békéscsabára, Okigyószra és Orosházára utazik.

Bethlen miniszterelnök az utolsó napokban történt letartóztatásokat fel akarja használni az úgynevezett liberális blokk robbantá-

sára. A már eddig letartóztatottakon kívül az ellenzéki pártok vezéreit, *Rassay* Károlyt, *Drószdy* Győzöt, *Kerekes* Mihályt is vádolják azzal, hogy a bécsi emigrációs körökkel érintkezésben voltak. A parlament nyári szünetének beállta után Bethlen le akarja tartóztatni ellenfeleit és a függetlenségi párt vezéreit, gróf *Batthányi* Tivadart és *P. Ábrahám* Dezsőt is, a szegedi ellenkormány volt miniszterelnökét.

Bethlen elő is terjesztette az ügyet a minisztertanácsnak. Egyedül nagyatádi Szabó tiltakozott, majd bejelentette lemondását. Erre kapacitálni kezdték és végül megállapodtak abban, hogy nagyatádi Szabó szabadságra megy és Mayer István veszi át tárcájának vezetését. Mayer viszont nem fog akadályokat gördíteni Bethlen terveinek végrehajtása elé. A kormány különben is a nemzetgyűlés holnapi ülésén be akar számolni a hazatérési perekéről.

Véres kilakoltatás

Rendőrök összeverték és revolverrel fenyegettek egy háztulajdonost

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az „Uj Kelet” csak néhány nappal ezelőtt írta meg, hogy a rendőrség sokszor a lakásügyekben beadott felebbezések elintézését be sem várva, végrehajtja a kilakoltatást. Akkor *Popovic* Valér rendőrprefektus megnyugtató kijelentéseket tett munkatársunk előtt. Most ugyanezzel a panasszal *Dandea* tanácsos, lakáshivatali főnök ellen kell fordulnunk, aki hivatala átadásának ideje alatt egy nagyon súlyos, nagyon igazságtalan intézkedést tett.

Lichtmann József cipésmester, aki tizenegy év óta Kolozsváron lakik és évi húszonhatezer lei adót fizet, néhány héttel ezelőtt megvette a Petőfi-utca 27. számú házat. Lakása már régebben ott volt, műhelyt azonban csak tegnap tudott kapni, miután a ház egyik butorozott szobájának bérelője *Ungvári* Eszter kiköltözködött. Az szoba butorát elvitte a ház régi tulajdonosa és így *Lichtmann* hozzákezdett műhelye berendezéséhez. A délelőtti folyamán azonban arról értesült, hogy a műhelynek szánt szobára egy férfinak újabb rekvirálójegyet adtak ki, amelyben *Dandea* az azonnal való beköltöztetést rendeli el. *Lichtmann*, mihielyt erről tudomást szerzett, elment dr. *Horváth* Jenő ügyvédhez, aki fele megbízásából a fenálló lakásrendelet értelmében háromnapos halasztó hatályú felebbezést adott be *Dandea* rekvirálási parancsa ellen. A lakáshivatal főnöke azonban időközben utasította a rendőrséget a kilakoltatás, illetve a beköltöztetés végrehajtására. Délután két órakor megjelent *Lichtmann* Petőfi-utcai házában az új lakó a 120-as számú rendőrrel. A rendőr felszólította *Lichtmann*-t, hogy a szobát adja át és hordassa ki belőle szerszámaikat. A háztulajdonos, a felebbezési jogra való hivatkozással, a rendőr felszólításának nem tett eleget. Elhatározása annál is inkább szilárd volt, mert a 120-as számú rendőr kedden este *Lichtmann* és egyik lakója között támadt affér alkalmával jogtalan követeléssel állt elő, amelyet *Lichtmann* nem teljesített. A rendőr már akkor megfenyegette és kiltatásba helyezte, hogy bajt okoz neki. Be is váltotta ígértét. A hasztalan felszólítás után eltávozott és nemsokára két másik rendőrrel, a 8-assal és a 156-ossal tért vissza. Ezek hárman rövid szóváltás után, nekiestek *Lichtmann*-nak és ököllel és karddal össze-vissza verték. *Lichtmann* megróbált védekezni, de a rendőrök revolvert rántottak elő és szívének és homlokának szegezték. Amíg így mozdulatlanul kényserítették, az odacsődült suhancokkal kidobatták a műhely egész berendezését. *Lichtmann* családtagjai ijedten és jajveszékelve nézték az ültegelést, de a rendőrökkel szemben nem mertek semmit sem tenni.

Lichtmann teste tele van kék foltokkal, arcán széles vörös csíkok húzódnak. A tiszt

orvosi hivatal látelétet vett fel, amelyet csatolni fognak az ügy többi aktájához. Dr. *Horváth* Jenő ma bejelenti az esetet *Tanasescu* belügyi államtitkárnak és kéri fogja, hogy a *Lichtmann*on esett súlyos sérelemért adasson megfelelő elégtételt. Egyben bünvádi eljárás indul a rendőrök ellen, akik magukról megfélekedve, ilyen középkori atrocitásra vetemedtek.

Az inséges Oroszország

Amerika segélyakcióját feltételekhez köti — A menekülő falvak

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, jul. 26. A szovjetkormány bizalmas uton kéréssel fordult az Egyesült-Államokhoz. A kormány arra kéri Amerikát, hogy az éhségtől és járványoktól agyongyűrt orosz népet segítségben részesítse. Amerika a segélyakciót a következő feltételekhez kötötte:

1. A vörös hadsereget le kell szerelni. A rend fenntartására a lakosság minden rétegéből miliciát kell szervezni.

2. Helyre kell állítani az összes politikai jogokat: elsősorban a sajtó és személyi szabadságokat.

3. Nyomban ki kell írni a választásokat az alkotmányozó gyűlésre.

4. A Szovjetoroszországból elmenekült emigránsok visszatérését biztosítani kell Oroszországba.

Hir szerint a szovjetkormány *Maxim Gorkij* küldte Londonba és Washingtonba, hogy az angol és amerikai kormánnyal a segélyakcióról tárgyaljon.

Az éhség végzetes katasztrófával fenyegeti egész Oroszországot. Oroszországnak készlete csaknem egyáltalában nincsen, ezidai termése egészen elpusztult, a lakosság pánikszzerű menekülése következtében már jól előre veszedelemben forog a jövő évi termés is. Külföldről gabonabehozatallra alig lehet számítani. A kormány mindent elkövet, hogy az inséges területek lakosságát visszatartsa a pánikszzerű meneküléstől, mert nem rendelkezik elegendő szállítóeszközzel és a népvándorlás következtében az emberek és állatok méginkább ki vannak téve a pusztulásnak. Ez a megindult lakosság magával hurcolja a járványt is.

Vilnai távirat szerint ma Kovnában egy német hajó érkezett ruhával és municióval megrakodva. Minsktől északra bolsevikiek nagy erőket koncentrálnak.

— Tiltakozó gyűlés a szombat megszégése ellen. Jeruzsálemből jelentik: Palesztina rabbijai elhatározták, hogy a szombat megszégése ellen akciót kezdenek. A tiltott ételek nyilvános helyen való fogyasztása ellen is tiltakoztak egy mitingyen, amelyen erre vonatkozó határozatokat hoztak. A határozati javaslat manifesztum-féle, amit széjjelszűdtek az ország több városába és a kolóniákra.

PIE PUS

(—) Egy magyar tiszt áll most Szegeden a katonai bíróság előtt. Dettre századosnak hívják. Sohasem örültünk senki bajának, de ez a Dettre százados megérdemli, hogy bíróság elé kerüljön és börtönbe jusson. Megátalkodott bűnös, mert ilyeneket mond a bíróságnak: „Hogy szocialista voltam? Egy tiszt átlagos műveltsége mi volt a békében? Egész beszéd tárgyak a sematizmus, a Dienstreglama és hasonló körül forgott. Ezalatt én komoly tudományok kal és festészettel is foglalkoztam. Mivel pedig a közgazdasági tudományok mindenképp érdekelték, én is találkoztam érdeklődésem közben Marxal, mint ahogy olvastam Kantot és Ibsent. Megakartam ismerni a szocializmust, amelyről Eötvös azt mondta, hogy a kereszténységgel szinonim fogalom.” De van neki egyéb bűne is. A szigorú tábornok-hadbíró rá is olvassa: Két kommunisztát megmentett. Dettre aktív százados erre sem száll magába, hanem így válaszol: „Én nem kommunisztát, hanem két embertársamat mentettem meg az agyonveréstől.” Nem szörnyűség ez? Így beszél egy aktív magyar tiszt 1921-ben! Hát nem kellett ennek az embernek bíróság elé és onnét börtönbe jutnia.

Minden szenzáció kétszer érdekes, mondja a régi újságró közmondás, egyszer amikor megírják és másodsor, amikor megcáfolják. Nálunk zsidók nál ez a közmondás némileg módosul: minden zsidó szenzáció kétszer szomorú, szomorú amikor megírják és még szomorubb amikor megcáfolják. Mert mi lehet egy zsidó szenzáció itt a gólusban? Nekünk nincsenek kormányválságaink, nincsen hadseregünk, amely győzhet s amelyet elpáholhatnak és nincsenek kormányzó politikuskaink, akiket leleplezhetnének. A mi szenzációink egy téma körül forognak: valahol ütök a zsidót, valahol progrom volt. És jaj ha jön a cáfolat! Akkor biztosan sok, sok zsidó élet pusztult el. A múlt héten például megirtuk, hogy a görög hadsereg Kisásiában pogromokat rendezett. És ma már meg is érkezett a cáfolat. A következő athéni jelzésű táviratot kaptuk: A drinápolyi főrabbi és a zsidó hitközség a görög külügy-miniszterhez a következő táviratot intézte: „Tiltakozunk a külföldi lapok azon állításai ellen, hogy a zsidó nemzetiségűeknek az üldözések következtében Konstantinápoly felé kell menekülniök. Ellenkezőleg ki kell jelentünk, hogy a görög kormány szívében viseli a nikodémiai zsidók sorsát.” Hiszen mi tudjuk, hogy a görög kormány a szívében viseli, de ez a cáfolat mégis olyan szomorú. Még szomorubb, mint az első hír volt. Ugy hangzik ez valahogy, mint amikor Polnayék cáfolják a dunántúli pogromokat. A cáfolat napján akasztották a celldömlőki zsidókat. Szegény nikodémiai zsidók. Lehet, hogy ők tényleg nem menekülnek Konstantinápoly felé. Már nincs ki meneküljön. Nagyon félünk a cáfolatoktól.

Resttlenes híreket kapok Bécsből: a hőhullám uton van, most Angliában vesztegel és száz meg száz fokon ugri a nulla felett. Száz foknál már forr a víz és keményre fő a tyuktojás, egy szerencse, hogy ezek a bécsiek osztrák valutára számítják át a hőmért is és direkt Fahrenheit mester szerint jegyzik a meleget. Nekik ez jó, mert megtakarítják a tüzelőanyagot: az ő gyenge élelmiszereik ugyanis már hozzászókok, hogy kisebb melegenél is megfőjön. Ott alig várják, hogy megérkezzen az ég szeretetadománya, legalább lesz a jó Bécsnek is valamije, ami egyre emelkedik; ellentétben a koronával, ami egyre lejjebb megy. A táviró még hallgat róla, az illetékes közegek se nyilatkoztak, tehát ide hozzánk még nem érkezhettek meg a hőhullám. Öreg emberek ugyan azt mondják, hogy ilyen melege ők nem emlékeznek, de ki bizik az öreg emberek emlékeztében? Ők semmire sem emlékeznek. Azért ez még nem hőhullám, és csak nagy meleg, kutyameleg, legjobb esetben rekkendő hőség, nagy kánikula. Nem, ide az olcsósági hullám se tudott eljutni, a hőhullám se fog. Ahoz utalván kell, ezer vízum és jó közlekedési viszonyok. Hiába esküszik a szomszédasztalnál egyik kedves, egyébként szavahihető újságíró-társam, hogy tegnap a tulajdon fülével hallotta, amint elmesélték, hogy egy illető bajlandó lett volna megesküdni rá, hogy a közeli rokona látta volna a saját két szemével azt az egyént, aki megfigyelte, hogy a hőmérő árnyékában negyvenkilencet mutatott. Ez mégsem a hőhullám. És aki netán azt hiszi, hogy az óvatosságtól, hogy az árnyékban tartózkodjak, mert ott nagyon meleg van.

A kongresszusi választások Erdélyben

A választási eljárás szabályai — A delegátusjelöltek listája

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A XII. cionista világtörvényes erdélyi választási bizottsága a kiküldendő delegátusok választására vonatkozólag a következőket közli:

A választásokat az egész országban július 31-től augusztus 5-ig kell megtartani. A választások megtartására csak a központi választási bizottság által felülvizsgált és szabályszerűnek talált jelöléseket tartalmazó szavazólisták alkalmazhatók. E listákba új neveket jelölteként beírni nem lehet. Ha a szavazásoknál mégis beírások történének, úgy az egész szavazólap érvénytelennek tekintendő.

A szavazás módja az, hogy a sékelfizető kellő igazolása után átveszi a szavazólapot és akire szavaztatát akarja leadni, azok neveit a listába áthuzatlanul hagyja. A többi nevet törli és az ezután összehajtott szavazólapot a lepecsételt urnába dobja be.

A választások irányítását egy 5-7 tagú választási bizottság végzi. A bizottságban a helyi csoport elnökének és a frakciók egy-egy képviselőjének okvetlenül helyet kell foglalnia. A bizottság vezetője gondoskodik arról, hogy a választási nap, esetleg napok, kellőleg publikitással, megfelelő választási helyiség álljon rendelkezésre és a választási helyiségben egy, vagy több lepecsételt urna állítsák fel.

A választási napon, illetőleg napokon a szavazást megszakítani nem szabad. A választási bizottság vezetője gondoskodik arról, hogy pontos záróra tűzessék ki és a záróra letelte után, az egész választási bizottság közreműködésével, az urna felbontásának és a szavazatok összeadásának.

A szavazatok megállapítása után jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvnek a következő adatokat kell tartalmaznia: a) mely napon és hány óra körül kezdődtek a szavazások és mikor záródtak, b) hány szavazatot adtak le és névszerint az egyes jelöltekre hány szavazatot esett, c) hány szavazólapot érvénytelenítették és miért, d) kik voltak tagjai a választási bizottságnak, e) kik előtt bontották fel az urnát, illetve kik végezték a szavazatok összeadását. A jegyzőkönyvet a választási bizottság valamennyi tagja írja alá.

A körzeti székhelyek a körzetükbe tartozó helységekből beérkezett jegyzőkönyvek adatait összegezik és arról külön jegyzőkönyvet vesznek fel és eme, a körzeti eredményt feltüntetve, jegyzőkönyvet legkésőbb augusztus 7-ig a központi irodának be kell szolgáltatni kötelesek. Amely körzetből a jelzett ideig a hiteles jegyzőkönyv be nem érkezik, az onnan netán később érkező eredményeket a központi választási bizottságnak figyelembe venni már annál is kevésbé lesz módjában figyelembe venni, mert az aug. 8-án összeülő választási bizottsági ülés lesz hivatalos az addig beérkezett jegyzőkönyvek adataiból megállapítani, hogy kik lettek delegátusok, illetve pótdelegátusokul megválasztva.

A központi választási bizottság nemcsak a körzeti központoknak, hanem az egyes csoportoknak is elküldte a szavazólapokat és a választási utasításokat azzal, hogy az eredményt egyidejűleg a körzeti központoknak is legkésőbb augusztus 5-ig be kell jelenteniük.

Jelen utasítás pontos betartásáért a kerületi, illetőleg helyi szervezet vezetősége felelős.

A XII. cionista világtörvényes erdélyi választási bizottságának a kiküldendő delegátusok listája: Abraham József fűrészgépjáratulajdonos Hátszeg, Bergner Mór nagykereskedő Kolozsvár, dr. Blank Illés ügyvéd Maramaros-sziget, dr. Blatt Miklós orvos Marosvásárhely, dr. Brizker Ezekei ügyvéd Temesvár, dr. Deutsch Mór ügyvéd Lugos, Dux Mór bankigazgató Dés, Ferencz Mendel, az E. Zs. N. Sz. főtitkára Kolozsvár, dr. Fischer József, az Uj Kelet főszerkesztője Kolozsvár, dr. Fischer Tivadar, az E. Zs. N. Sz. elnöke Kolozsvár, dr. Fried Abraham ügyvéd Maramaros-sziget, dr. Frigyes Lajos, az Uj Kor szerkesztője, Temesvár, Hamburg József szigorló orvos Kolozsvár, dr. Jordán Viktor orvos Temesvár, Klein Lajos kereskedő Marosvásárhely, Léb Ödön földbirtokos Kolozsvár, Lukács Aladár főmérnök Nagyszeben, dr. Révész Béla főorvos Nagyszeben, Rothbart Jakab nagyvállalkozó Temesvár, Sárkány Samu könyvkötő Marosvásárhely, Weissburg Chaim, a Keren Hajjeszód erdélyi rész igazgatója Kolozsvár, Widder Dávid, az Uj Kelet szerkesztője Kolozsvár, dr. Wider Géza ügyvéd Maramaros-sziget.

Mizrahi-cionista programmal: Altmann Sámuel kereskedő Nagyvárad, Berkovits Bernát kereskedő Nagyvárad, Glasner Móse főrabbi Kolozsvár, Hirsch Jakab nagykereskedő Nagybánya, Klein Jakab kereskedő Bánffyhunyad, Paneth Hermann földbirtokos Kolozsvár, Rosenberg Ferenc kereskedő Kolozsvár.

A szavazólapok körül az eljárás a következő: Minden választó tartozik magát szavazatának leadása előtt igazolni. Minden szavazó nyolc jelöltre adhatja

le szavazatát (Erdély, Maramaros és Bánát együttesen csak nyolc delegátust van jogosítva kiküldeni) és pedig ötöt a cionista, hármat a mizrachista jelöltekre. A listába fel nem vett jelöltekre szavazni nem lehet. Az ilyen szavazólap érvénytelen.

Ellentétes hírek Kisásziából

Török jelentés szerint Kemálék átkarolják a görög hadsereget — Görög jelentés szerint Kemál pasát elfogták a görögök

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Páris, július 25. A kisázsiai front eseményeiről a legellentétebb hírek érkeznek. Athén ugyan még győzelmi táviratokat küld szét, de ezek a jelentések már tétovázzobbak, nem olyan határozottak, mint az elsők voltak, amelyek a görög hadsereg tényleges nagy sikereiről számoltak be. Figyelemreméltóak a konstantinápolyi táviratok, amelyek azt közlik, hogy a nagy lendülettel és kétségtelenül jelentős sikerekkel végrehajtott

görög offenzíva nyugvópontra jutott.

E konstantinápolyi jelentések szerint a török hadseregnek sikerült az egész vonalon megállítani a görög offenzívát. Kemál pasa csapatainak szelleme lényegesen javult, támadókedve erősödött és ezek hatása érezhető is már a front minden részén. A görögök déli szárnyát átkarolták a török csapatok és e hadműveletek következtében elfoglalták Turni-Tunart, amely fontos görög erősség Kisásziában. A törökök itt nagy hadiszármányhoz jutottak. A konstantinápolyi táviratok még ennél a fontos eredménynél is nagyobb sikerekről számolnak be. A görög hadsereget — közlik ezek a táviratok — a teljes

bekerítés veszedelme fenyegeti.

A görög nagyvezérkar természetesen a megállított görög offenzíváról és kisázsiai görög hadsereg válságáról egy szót sem közöl. Közöl azonban újabb győzelmi híreket. A nagyvezérkar jelentése szerint a Derila körüli harcok befejeződtek és a görögök győzelmével végződtek. A kemalisták itt rendetlen csoportokban vonulnak vissza. A törökök negyven ágyút és sok hadianyagot vesztek. A front különböző részein az offenzíva következtében ejtett zsákmány nagyságát és a foglyok számát eddig még nem tudták áttekinteni. A kemalisták vesztesége óriási.

A hadsereg háromnegyed része elpusztult

és fogságba esett. A divíziók száma felére csökkent. Kemál pasa csapatai között a fegyelem teljesen felbomlott, a hadsereg három részre szakadt és Angora felé menekült. A görög jelentések szenzációja mégis az, hogy Eski Sehír és Angora között állítólag elfogták Musztafa Kemal pasát egész vezérkarával együtt. Eski Sehír, Kutahia és Kara-Affiu már napok óta a görög hadsereg kezében van. Görög torpedók elfogtak egy kemalista hadihajót, amelynek fedélzetén hateret aranyfontot találtak. Gunarisz miniszterelnök, miután a kamarát októberig elnapolták, ismét Szmirnába utazott. A kisázsiai harctéri események következtében sem változott meg Anglia politikai felfogása a görög-török kérdésben.

A görög lapok ismét sürűn írják Bulgáriáról. Leszögezik, bár Szófiából cáfolják, megállapítható, hogy a bolgárok támogatják a törököket. Állítólag a bolgár lapok is beismerik, hogy a tráciai bolgár komitácik tömegesen csatlakoznak a törökökhöz.

— Amerikaiak a zsidóüldözés ellen. Detroitból jelentik: Az Egyesült-Államok szocialista pártjainak szövetsége élehangú határozati javaslatban tiltakozik az európai antiszemitizmus ellen, különösen azért, mert egyesek Amerikába akarják plántálni ezt a hitványosságot, amely arculecsapása minden kultúrának. Egy másik határozati javaslat a népszövetséget támadja, amely közömbösen nézte a lengyel és ukrán pogromokat.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	.. .. .	877
Kiadóhivatal	.. .. .	844
Zs. N. Sz.	.. .. .	558

A forráskeresők

Hatszáz ember itta tegnap magába a zsidó szellem muzsikáját és ez jelent valamit. A lelkesedés vitte őket a Redoubtba. De zsufolt teremben, fűlled levegőben, negyvenhat fok melegben lelkesedni felette nehéz. Aztán: csupa lelkesedőből elképzelni a hatszáz színtén nehéz. Annyi ember között van közömbös, kételkedő és barátságosan is. Sokat a lelkesedés vitt oda, de valamennyit más, a lelkesedésnél kényesrebb érzés szorított be a Redoubt tágas termébe. A szomjuság hajította őket a zsidó lányok zsidó előadására.

Ez a szomjuság jelent valamit. Hatszáz embernek a szomjusága olyan demonstráció, amelynek igen nagy ereje van. Ez mind inni akart, mind zsidó forrásból akarta csillapítani a szomjuságát. A művészi gyönyörűséget megtalálta, de a tegnapi estében nem ez a fontos, hanem az, hogy az emberek zsidó szóra, zsidó gondolatra, a cioni eszma felfrissítő gyönyörűségére szomjasak. Tanubizonyosság ez az eszma mellett, amely vonz és üdit, mint a sziklából kibugyanó forrásvíz.

Tudom: ülhet valaki a forrásnál és nem iszik, hanem költeményt komponál. Mert szép látvány a forrás, ahol a sziklából kihasad és költőemberek szokás szerint meg is ihletődnek tőle. De a forrás erről nem tehet. A forrás azért van, hogy igyanak belőle. Témának téma, hiszen nincs mit letagadni rajta; de mégis csak boldog az a költő, aki ha szomjasan forrást ér, több szancát komponál és csak azután isszik a hűs vízből. Jőzen ember, ha szomjas, a forrásból bizony vizet merít, nem költői ihletet. Revellálni akkor érek rá, ha már lefojtottam a szomjuságomat.

És akkor is azt nézem, ami előttem van: a forrást és azt gondolom, amire gondolkodni kell: ebből ihatom. Nem latolgatok dolgokat, amik csak később nyerne fontosságot. Nem gondolok a forrás utjára, még kevésbé azokra a hajókra, amelyeket valamikor a hátán hordani fog. A forrás mellett semmire fontos, csak az a szomjuság, amely a forrásból enyhülést remél. És a szomjasok között azokat szeretem, akik nem várják be futalstikusan az eltikkadásukat, hanem mennek bátor lélekkel forrást keresni.

Hát a Bönoth-Haallijja tegnapi estéje emellett tett nagyszerű tanúságot. A mi evibereink már nem akarnak eltikkadni, forrást keresnek és ha járva is ösvényen is, de oda mennek, ahol a szikla forrást ígér. Mert inni, inni, inni akarnak. Zsidó szót, zsidó érzést, zsidó melódiát. Talán csak egyet a három közül. De ez nem baj. Ki a rózsának a színet szereti, megszerezni majd idővel az illatát és a formáját is. És aki a forráshoz inni megy, megszállja azt még a költői ihlet is.

Akik jobban ismerik a kolozsvári közönséget, azt mondják: csupa meggyőződéses cionista volt a tegnapi estélyen. Én nem bánom, ha nem is voltak cionisták valamennyien, sőt szeretném, ha nemcionisták lettek volna nagyobb részben. Ezeknek kell forrást fakasztani a zsidó sziklából. És egészen bizonyos, hogy Kolozsváron majdnem minden zsidó forráskereső. Akármilyen formában kérjen is meghallgatást a zsidó kultúra, nagy közönségre számíthat már. A tegnapi estnek ez a tanulsága és ez a tanúság nagyon fontos és nagyon biztató.

Herzl' gyászünnepély Lugoson.

Herzl Tivadar halálának 17. évfordulója alkalmával a lugosi zsidó templomban szép gyászünnepélyt rendeztek. A hatalmas zsinagóga zsufoolásig megtelt és a nagyszámu közönség áhítattal hallgatta a Jizskort és az énekhar gyászdalait. Adácia termében rendezett ünnepségen dr. Molnár Gyula tartott mélyenjáró ünnepi beszédet.

— **A királyi pár elindult Bukarestből.** A kolozsvári vasúti üzemeltetéséhez érkezett értesítés szerint a királyi pár tegnap reggel elindult Bukarestből. Az udvari vonat éjjel 12 óra 11 perckor halad át Tövisen, ahonnan közvetlenül Párisig megy.

— **A trónörökös kolozsvári útja.** Károly trónörökös szombaton délelőtt érkezik Kolozsvárra a Népszövetség titkárával. Tekintettel arra, hogy a közigazgatási hatóságok a trónörökös érkezéséről hivatalos értesítést még nem kaptak, valószínű, hogy a fogadtatás minden nagyobb ünnepség nélkül fog megtörténi.

A beszercei nagy miting: Beszercei jelentik. Az E. Zs. N. Sz. beszercei helyi csoportjának előkészítő bizottsága e hónap 31-én vasárnapon megtartandó miting programját a következőkben állapította meg: 1. Dr. Eskeles elnök megnyitó és üdvözlő beszéde. 2. Glasner Mózes kolozsvári főrabbi beszéde. 3. A központ delegáltjainak és a jelentkezők beszédei. 4. záróbeszéd. A mitinget a Gewerbeverein dísztermében tartják meg. Az előkészítő bizottság a szamosvölgyi vasút igazgatóságával tárgyalásokat folytat az irányban, hogy a vasárnap délbe Dére érkező vonatnak a külön vonattal csatlakozása legyen Beszterce, hogy ezáltal Kolozsvárról és a környékről a mitingen minél többen résztvevessenek. A külön-vonat pontos közlekedési idejét a közeli napokban jelezni fogjuk.

— **Zsidó tanítók nagygyűlése.** Bukarestből jelentik: A beszarábiai zsidó nemzetiségű állami, felekezeti és egyesületi tanítók a napokban gyűlést tartottak. A nyelvkérdés ügyében a jiddis és héber tanítók között éles vitára került sor, sokat tárgyaltak azonfelül az iskolák jövőbeli típusairól is, míg végre provizoriumban egyeztek meg. A jiddis nyelvet addig, míg a héber népszerűbb nem lesz, az állami zsidó iskolákban fogják alkalmazni. Ezek közül kettőben, minthogy a növendékek jórésze már tud héberül, az oktatás héber lesz. A hitközségek és egyesületek iskoláiban a tanítás héber nyelven fog folyni. A gyűlés azután a beszarábiai tanítóság egységes szervezetének kérdéséről tárgyalta, végül határozati javaslatot fogadott el, amelyben a kormánytól az oktatásügy céljaira előirányzott összeg 20 százalékát zsidó iskolák támogatására kérték, minthogy ez az összeg megfelel a beszarábiai zsidóság arányszámának. Egy másik határozatukban a kormányt egy zsidó tanítóképző intézet fölállítására kérik föl.

— **Tudnivalók a XII. cionista kongresszusról.** A cionista kongresszus karlsbadi irodája ma a következő jelentést adta ki: 1. **Utlevél láttaozás.** A csehszlovák kormány a kongresszus vendégei számára vizumkedvezményt ad, ha az ország cionista szervezetének központja igazolja az utazás célját. 2. **Utazási kedvezmények.** A csehszlovák vasútigazgatóság kellő igazolás ellenében 33 1/2%-os engedményt ad az ország vasútjain a kongresszus résztvevőinek. 3. **Idejében való előjegyzés** esetén nagyobb számú alakulatok különtermet, irodahelyiséget, irógépeket stb. kaphatnak. 4. **Ujságíró jegyek.** Az ujságíró-tribün korlátolt helyei miatt csak a legindokoltabb esetben lehet ujságíró-jegyet kiadni. A naponta kétszer megjelenő könyvatos kongresszusi tudósító az ujságírók rendelkezésére fog állani. 5. **Tribünjegyek.** Csak az országos cionista szervezetek által augusztus elsőjéig kért tribünjegyeket vehetők tekintetbe. 6. **Pótdelegátusok.** Pótdelegátusok csak akkor kapnak helyet a tanácskozásokon, ha a delegátus valamilyen oknál fogva távol van. Egyébként csak tribün vagy, állójegyük felmutatása mellett jelenhetnek meg a kongresszus tárgyaló termében.

— **Házasság.** Holitscher Marianne Budapest és Bán Mátyás Baia-Mare folyó évi július hó 22-én Nemeczky Brodban házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett).

— **Rendőrségi ügyosztály a maximális árak ellenőrzésére.** Popovic Valer rendőrprefektus a maximálisárak ellenőrzésére a rendőrség első emeletén külön ügyosztályt létesített. Előre Candale rendőrkapitány, az erkölcsrendészeti ügyek vezetője került.

— **Kisiparosok kongresszusa Bukarestben.** Bukarestből írják, hogy a kisiparosok országos szövetsége augusztus 19., 20. és 21-ére kongresszusra hívta össze az ország összes kisiparosát. Mindazok, akik a kongresszuson részt venni óhajtanak, szándékukat jelentésk be vidéki szervezetek útján a kerületi ipari főfelügyelőségnek, amelyek aztán a megfelelő vasúti jegy és egyéb kedvezményeket a delegátusok részére megszerezik.

— **Inzultáltak Jorgát.** Bukarestből táviratozzák, hogy az északi pályaudvar peronján nagy botrány volt. Jorga tanár és Peteu ploestii ügyvéd között szóváltás támadt, amely tetlegességgé fajult. A verekedőket a közönség választotta szét.

A kereskedelmi kamarák egységesítése. Bukarestből jelentik, hogy az ottani Kereskedelmi és Iparkamarában tegnap kezdte meg egy külön bizottság a kereskedelmi kamarák egységesítéséről szóló törvénytervezet megvitátását. A bizottság tagjai: Staikovics Bukarest, Zima Arad, dr. Becker Csernovic, Neit Neit Kisenew, Pap Nagyvárad, Caculescu Braila, Panaitescu Galatz, tovább Cristescu és Zabolovski az iparminisztérium részéről.

Az erdélyi méztermés. Hivatalos helyről úgy értesülünk, hogy az ideai méztermés Erdélyben a megszokottnál rosszabb eredménnyel fejeződött be. Az akácia-virágzás idején száraz volt az időjárás, aminek következtében a virágok nem nyújtottak kellő nektártartalmat. Viszont a cserfa-virágzás hideg, viharos időjárás közben történt úgy, hogy a méhek ki sem röptültek kasaikból.

— **Filipopoliban megölték egy francia kereskedőt.** Sefráből jelentik: Roimarmier francia főhadnagyot, aki leszerelés után Bulgáriában kereskedelmi vállalatot nyitott Filipopoliban meggyilkolták. A gyilkosságot tiztagu banda követte el. A gyilkosok elmenekültek.

— **A vendéglők és kávéházak maximális árai.** A minap a vendéglősök és kávéosok deputációja felkereste dr. Hosszu helyettes polgármestert. Előadták, hogy az új maximális árak mellett nem folytathatják foglalkozásukat ráfizetés nélkül. Az engedélyezett 20 százalékos haszonból ugyanis 15 a pincéreknek jár, a fennmaradó öt százalékot pedig előre nem látható kiadások emésztik fel. Az árvizsgáló bizottság helyt adott a panaszoknak és a kávéosok hasznát 15, a vendéglősökét pedig 10 perccel felemelte.

— **Vesztett kutyák garázdaalkodása Kolozsváron.** Az utóbbi időkben Kolozsváron számtalan kutyamarás történt. Kedden három embert harapott meg egy veszett kutya, tegnap ugyancsak veszett kutyák két gyermeket martak meg. A városi tisztiorvosi hivatal átiratot intézett a polgármesteri hivatalhoz, amelyet a fenálló ebzárlat megszigorítására és állandó ellenőrzésére kért.

— **A Nádasba fult.** Kedden délután öt órakor Lécsfalvi Béla tízéves fiu, fürdés közben, a Nádas-patakba fult. Lécsfalvi szivbajos volt és szivgörcs következtében merült el.

— **Eltűnt inasgyerek.** Vizi Károly Calsa Regele Ferdinand 27. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy a nála alkalmazott Korbs Simon inas eltűnt. Akik Korbsról tudnak valamit, közöljék a rendőrséggel.

— **Rendőrségi hírek.** Hirsch Lipót Malom-utca 2. sz. lakos bejelentette a rendőrségen, hogy kétezer lelt ellopottak tőle. — Steiner Mór Eötvös-utca 21. számú lakos elvesztette utlevelét. — Grünfeld Áron Árpád-utca 14. számú lakos súlyos testi sértésről tett jelentést. — Brezlo György Tordai-utca 8. számú lakos szintén testi sértés miatt emelt panaszt.

— **Bámbó Béla marosvásárhelyi hírneves zenekara és Nátyi Károly látás-kétségbeeső fog e hó 20-tól esténként a Park kávéházban hangversenyozni, ezen eseményezomba menő estélyekre felyhívjuk a n. é. közönség figyelmét.**

Litografia SZIDON Lugos vezérképviselőlet Erdély részére Szilágyi Ferenec, Cluj, Piata Unirea 24. Telefon 608.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddistokról! Adakozzatok a Tarbutra!

KÖZGAZDASÁG

Nagyvárad felállítja az árutőzsdét. A Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok visszakapta helyiségeit és ezzel a nagyváradai tőzsde felállításának legnagyobb akadályát elhárult. Gyűlést is tartottak ebben az ügyben és a Kereskedelmi Csarnok elnökségét felkérték, hogy az egyesület helyiségeinek renoválására az árutőzsde és a tőzsdebírók felállítására szükséges előkészületi intézkedéseket addig is tegye meg, míg a közgyűlés összehívul.

A lei áresésének okai. A londoni „Near East” a lei valuta mai állásáról és jövő kilátásairól a következőket írja: A nemzetközi pénzpiac egyik legkülönösebb jelensége a lei értékének mai állása. A petróleumtermék vidékekről a legkedvezőbb jelentések érkeznek, az ideai gabonatermés elsőrendű eredményt ígér, sőt a vasúti szállítványok terén is lényeges javulás észlelhető. A valuta javulásának minden kedvező körülménye adva van, a lei mégis erős visszaesést mutat az európai tőzsdéken. Ez egyrészt az erős spekuláció következménye, másrészt annak, hogy a leibirtokosok nem tudják a rohamosabb javulást bevárni és készleteiket a piacokra dobják. Ennek ellenére — végi az angol lap — kétségtelen, hogy a lei egyike a legbiztosabb jövőjű európai valutának és hamarosan háboru előtti értékére fog javulni.

Rendkívüli hitelek. Bukarestből táviratozzák, hogy a pénzügyminiszter tegnap a következő rendkívüli hiteleket folyósította: egymillió 95 ezer 600 leit a beszarábiai közgazdasági intézmények megjavítására, 13 millió 277 ezer 850 leit lejáráó kölcsönök törlesztésére és 14 millió 212 ezer 342 leit az erdélyi közigazgatásban szükségessé vált sürgős kiadások fedezésére.

A román vagyon Franciaországban. Párisból jelentik, hogy a napokban érdekes ítéletet hozott a párisi törvényszék az 1918—1919. évben kibocsátott román állami kincstári jegyek beváltására vonatkozólag. Ezeket a bonokat ugyanis még 1921. májusban be kellett volna váltani, de a beváltást akkor elhalasztották. Ezért két francia ipari részvénytársaság a román államot beperelte s kérte, hogy a Franciaországban található román vagyonból sajátítsák ki a bonok értékét. A törvényszék úgy határozott, hogy a Franciaországban levő idegen vagyont nem lehet kisajátítani s ezért a kérést elutasította. Ezzel a döntéssel a Franciaországban található román vagyon sérthetlenségét hivatalosan is elismerték.

A magyar jegybank augusztus 1-én megkezdte működését. Az Osztrák-Magyar Bank bécsi főintézte jegyzéket kapott a magyar kormánytól, melyben tudomására hozta, hogy augusztus elsőjén megnyílik az új magyar jegybank, melynek üzleti hitele teljesen elkülönül az osztráktól. Az önálló jegybank a bécsi főintézettel minden közösséget megszüntet.

Beváltják a Moszkvában levő román értékpapírok szelvényeit. Bukarestből jelentik: A minisztertanács felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a Moszkvában levő román értékpapírok szelvényeit beváltassa. Erdélyben a beváltásokat a pénzügyi reszort fogja eszközölni. (Dü.)

Valutapiac:

Bukarest, július 26. Márka 98, leva 75, font sterling 270, francia frank 660, svájci frank 1400, lira 330, drachma 400, dollár 73 1/2, arany 250, ezüst 326 1/2, osz. kor. 11, magyar korona 30, szokol 103—104, lengyel marka 450—465 dinár 180.

Páris, július 26. A lei árfolyama újból esett 167 1/2-ra. London 462 1/2, Newyork 1294, Róma 56 1/2, Svájc 212, Prága —, Berlin 16 1/2, Bécs —, Hága —, Athén —.

Berlin, jul. 26. Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 1008 45, Kopenhága 1188 80, Stockholm 1583 40, Helsingfors —, Róma 340 65, London 273 1/2, Newyork 7829 1/2, Páris 604 25, Zürich 1233 90, Madrid —, Bécs 913, Prága 99 95, Budapest 2237, Bukarest —.

Zürich, jul. 26. Bukarest 800, Berlin 778, Amsterdam —, Newyork 610, London 2 3/4, Páris 4765, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 92 1/2, Stockholm 125, Kristiania 78 1/2, Madrid —.

Prága 785, Budapest 187, Zágráb 380, Buenosayres, Varsó 81, Bécs 70, osztr. leb. kor.

Budapest, jul. 26. Lei 450-460, font ster. 1280-1300, leva...

Bécs, jul. 26. Lei 1215, dollár 932, belga frank, francia frank 7300, svájci frank 155 1/4...

SPORT

Felhívás a teniszjátékosokhoz. A kolozsvári atletikai szakosztály határozata értelmében...

A VAC második mérkőzése. A VAC romániai kirándulása eddigi mérkőzései után itélve sikertelenség jeyében...

MOZIHIREK

A mozgó műsora: A Szinkor-mozgóban: Csütörtökön és pénteken a diadalmas Xa-Xa-sorozat...

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.

Utlevelek látványosságát és bármely más bukkaresti megbízást vállaltunk. ARANDÓ megbízható kurir...

Kereskedők figyelmébe!

Nagy küldemény friss és tartós citrom érkezett

Azonkívül szardellagyűrűk, szardíniák, mindenfajta gyarmatárak és déligyümölcsök a

Katz és Bernát céghez, ahol a legolcsóbb napi áron lesz kiárúsítva

Hölgyek figyelmébe!

Legújabb divatu bukkaresti, párisi és bécsi minták szerint

műhímzés damburozás gépjourozás gouvurozás plissirozás

gyorsan és szépen készül a műhímző és gouvurozó szalonban

Unió-utca 15. Emelet

AUTOMOBIL ÉS GÉPKERESKEDELMI VÁLLALAT

Sürgönycim: ABLONCZY, ARAD ARAD Str. ALEXANDEI (SALACZ-U.) 6

„TAURIL“ Köpenyek. — Tömlők, Tömör gummi-abroncsok. Hintókerék-abroncsok

„FICHEL & SACHS“ Golyóscsapágyak.

Erdélyi vezérképvisellete és gyári lerakata. — Kiváló minőség. — Olcsó árak.

„WOLFNER“ féle gépszijak képvisellete és nagy raktára.

A legjobb rum- és likőr-essenciák 75 lei

Glück Henrik gyárában Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253

Szám 119-921.

Pályázat

A dévai statusquo zsidó hitközség egy legkésőbb f. évi szeptember elsején elfoglalandó okl. tanítói állásra pályázatot hirdet...

Déva, 1921. július hó 17.

Blum Zsigmond hitk. elnök.

Befőttes- és uborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók

Táblaüveg — Ablaktapasz Kristályfehér üvegárak — Porcellánárak — Wilhelmsburgi kőedény — Keretlecek waggontételben is kaphatók

Romlós Testvéreknél ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD Kérjen árajánlatot!

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4. Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karisbaldí porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekkel.

NEUMANN M.

férfi- és leányka-ruha áruhaza CLUJ-I OLOZSVAR, — FÖTÉR.

Fresko férfi-öltöny tisztán gyapjú Lei 750.—

Externa nemzetközi szállítási és vámolási vállalat

Központ: Oradea-Mare. 1235 Fiókok: Bihar-püspöki, — Bihar-keresztés, — Nagyszalonta, Kútgyán, Halmei

Nemzetközi transportok. Allandó gyűjtőwaggonok Wienből, Budapestről és a külföld nagyobb városából. — Allandó belöldi gyűjtőforgalom. Sürgönycim: „EXTERNA“ — Oradea-Mare

BREUER ÉS RONA

nemzetközi szállítási-és bizományi vállalat

GRADEA-MARE. Interurb. telef. 5-55

Szállít bármely országból egész Románia területére waggontételeket és darabárakat biztosítással.

Olcsó díjtételek. Külön árubiztosítási osztály

A Bécsi Jiddisch Társulat vendégjátéka

Az Apolló (Biasini) helyiségében folyó hó 28-án színrekerül

„DAS HOHE LIED“

